

3. del

Seksualitet i børnehave og på fritidshjem

1. Nøgne kroppe som seksualundervisning
2. Seksualitet i vand og dans
3. Ler og sex
4. Orgasmefrekvens hos børn og unge
5. To drenges forelskelse

Pædagogik er *ikke* »... forsørgelse og pleje, støtteaktiviteter, som specielt skal være tiltænkt børn. På den anden side er pædagogik heller ikke de forskellige måder, hvorved vi til daglig omgås børn, hvis en sådan omgang ikke adskiller sig principielt fra omgangen med voksne«.

(Zeit für Kinder, af Ekkehard von Braunnmühl, side 84).

3.1. Nøgne kroppe som seksualundervisning

af Bo Michaelsen

(Deltagere er Gitte Jensen, Bo Michaelsen, Jørgen Rasmussen og børn).
Børnehaven ligger på Nørrebro i København.

Vi ønskede at komme i en børnehave, fordi vi mente, at den seksuelle udvikling i børnehvealderen er af central betydning (ødipuskompleks, bevidsthed om egne genitalier). Hermed ikke sagt, at det er uvæsentligt, hvad der foregår i vuggestuealderen, men vi prioriterede, at børnene havde nået en alder, hvor de kunne udtrykke sig sprogligt.

Vi blev enige med personalet om, at vi skulle have en lille gruppe børn, som vi nogle af ugens dage kunne lave et forløb sammen med. Det ville være for uoverskueligt, at skulle lave et forløb i forhold til alle børnehavens børn. Da vi anså det for væsentligt, at vores arbejde kunne følges op af personalet, når vi havde forladt institutionen, blev vi enige om, at én fra personalet skulle deltage i vores arbejde med gruppen. Vi vurderede, at det ville være en fordel, hvis det var en kvinde fra personalet, som kom til at arbejde sammen med os. Nogle børn var måske vant til at åbne sig for kvinder, andre børn overfor mænd, og derfor ville det være godt, at der var voksne fra begge køn med i gruppen.

Personalet havde fundet frem til 9 børn med aldersmæssig spredning fra 3 til 7 år, som med forældrenes tilladelse kunne være med i vores gruppe. Vi havde bedt personalet om, at de udvalgte børn ikke var for »vanskelige«.

Der var meget åbenhed og kammeratskab blandt personalet. Personalet bestod af lige mange mænd og kvinder, hvilket er ganske usædvanligt for børnehaver. I børnehaven var der iøvrigt dannet en kvindegruppe, der også omfattede en kvinde, der var ansat til kontorarbejde.

Børnehaven var kollektivt ledet, og man prøvede at fordele arbejdsopgaver ligeligt og efter hvem, der havde lyst til at udføre dem.

Børnehavens forældre var forholdsvis aktivt interesserede i institutionens dagligdag. Der var oprettet adskillige grupper, hvori forældrene deltog. Selve det anti-pædagogiske forløb tog 4 uger, mens vi brugte 1 uge forinden til at lære børnene at kende, så godt som vi nu kunne på så kort tid.

Før vi skulle i praktik, havde vi lavet en faseplan, som lød således:

Fase 1:

Vi lærer børnene at kende. Iagttager børnenes sympatier til børn/voksne. Børn/voksnes kropskontakt til hinanden. Hvilke lege har seksuelle undertoner (doktorlege)? Vi vil deltage i rytmik.

Med børnehavebørnene kunne vi snakke om, hvordan de lægges i seng (puttes de?).

Snak om følelser, kærester, om drenge og piger (kønsidentiteten), om at gå uden tøj. Tegning af forældrene, søskende. Deres forhold til »frække ord«.

Fase 2:

Vi forholder os mere aktivt til børnenes/voksnes sympatier og antipatier og hvem, de har kropskontakt med. Tillidsøvelser i rytmik. Drama med børnene omkring følelser, rolleleg, kønsroller (hvad er det at være dreng og pige?) og kærlighed.

Interview med børn/voksne om børnelokkere.

Højtælæsning/diskussion af bøger om sex og film om sex.

Fase 3:

Emnearbejde om børnelokkere, sex og kropbevidsthed.

Interview med børnene om, hvordan de forholder sig til deres egen krop/ andres kroppe, hvem og hvornår de berører andre mennesker.

Deres oplevelse af forældrenes sexliv, andres sexliv, deres eget sexliv (herunder onani).

Rytmik med høj grad af kropberøring.

Kropsmaling.

Seksuelle lege

Vi havde forestillet os, da vi lavede faseplanen, at en væsentlig del af vores praktik ville være observationer/iagttagelser af seksuelle lege (doktorlege). Vi troede endog, at det ville være muligt at optage disse lege på bånd. Men vi blev temmelig skuffede. Den eneste leg, som vi iagttog, og som kunne ligne de berømte doktorlege, var følgende:

To drenge sidder i sandkassen. Begge begynder at tage bukserne af. Den ene dreng siger til den anden, at han har lort i bukserne. Den førstnævnte dreng smider underbukserne og tager sig selv på tissemanden med hænderne og viser den demonstrativt frem. Den anden dreng beholder sine underbukser på. En pige cykler målbevidst hen til drengene og stripper for at være nøgen sammen med drengene. Drengen, der beholdt sine underbukser på, går nu væk. Han synes åbenbart, at det var for meget. Drengen, der står tilbage helt nøgen, bliver forlegen ved at være alene med pigen i sandkassen. Han står og er genert et stykke tid, mens pigen stolt viser sin krop frem. For at komme ud af den måske lidt pinlige situation skynder han sig at tage det meste af sit tøj på og løber derpå hen og hugger pigens tøj. Han løber ind i børnehavens bygninger og pigen løber efter ham. Ved en pædagogs indgriben får pigen igen sit tøj.

Vi iagttog denne episode på afstand, sandkassen lå et godt stykke fra de bænke, som pædagogerne plejede at sidde på. Det kan meget vel tænkes, at der faktisk har været flere af sådanne episoder, men vi har blot ikke lagt mærke til dem, fordi de er foregået på afsides steder langt væk fra de voksne.

Når man skal vurdere, hvor mange seksuelle lege der er foregået i børnehaven, er det selvsagt nødvendigt at have en forestilling om, hvad seksuelle lege i grunden er. I ovennævnte leg kan man spørge sig selv, om der i grunden var tale om en seksuel leg, blot fordi en dreng smider bukserne og viser tissemanden frem. Nogle vil måske indvende, at der her kun er tale om en tabuoverskridelse, uden at det er forbundet med nogen seksuel lystfølelse hos drengen. På tilsvarende måde kan man hævde, at når børn udtaler »frække« ord, behøver det ikke at være ensbetydende med en seksuel interesse. Ordene kan udtales med den bagtanke at opnå opmærksomhed fra de voksnes side. I ovennævnte eksempel kunne drengens afklædning osse godt tolkes som et forsøg på at få opmærksomhed fra de andre børns side. Pigens afklædning syntes derimod mere at bære præg af noget seksuelt. Hun ilede glædesstrålende hen til drengen, tog sit tøj af, og det virkede som om hun både var interesseret i drengen og hans nøgenhed. Men det virkede ikke som om det var den slags opmærksomhed, drengen var interesseret i.

Det var ikke en nærkontakt med en pige, han ville have. Det så mere ud som om, han ville vise sig overfor den anden dreng. For igen at kunne vise sig som en modig, fræk dreng, måtte han stjæle pigens tøj.

Oral seksualitet

Jeg kom en dag ud for en episode, der kunne betegnes som et udslag af oral seksualitet. Da jeg sad ude på legepladsen, kom to piger hen til mig og drillede mig ved at skribe højt. Jeg gik og sagde til dem, at de skulle holde op med at skribe så højt. Det gjorde ondt i ørene. Derefter kom pigerne hen til mig og ville bide mig i hånden. Det gav jeg dem lov til og de syntes, at det var mægtigt skægt. Da jeg syntes, at det gjorde lidt for ondt at blive bidt i hånden, foreslog jeg dem i stedet, at de skulle kysse mig på hånden. Det gjorde den ene af pigerne osse, endda flere gange. Der var ingen tvivl om, at pigerne nød situationen, og at de ved at bide osse udtrykte sympati.

Derudover kunne vi have interesseret os mere for bestemte rytmiske aktiviteter, der ganske givet har en seksuel undertone. Vuggende bevægelser, gyngeture, sidde i træer, og vippe er sikkert noget som stimulerer seksualiteten. Også i de voksnes samleje indgår en vis rytme. Psykotiske og autistiske børn har det især med at vugge frem og tilbage og opnår en form for seksuel tilfredsstillelse.

Vores forløb med gruppen

Vi var noget spændt på, hvordan forløbet med vores gruppe skulle gå. Gruppens medlemmer kendte ikke hinanden særligt godt, eftersom de kom fra forskellige stuer i børnehaven. Sådan måtte det nødvendigvis være, fordi vi ønskede aldersmæssig spredning, og fordi børnene, som sagt, var delt op efter alder. Børnene var meget generte i begyndelsen, og vi var osse noget usikre på vores forløb. Imidlertid var det en hjælp, at nogle af børnene var søskende. Det fjernede nok en del af utrygheden hos de mindste i gruppen.

Vi fandt hurtigt ud af, at vi ikke skulle have megen snak til at begynde med p.g.a. børnenes generthed. Vi lagde derfor vægt på at spille musik og synge med børnene, bl. a. en sang der hedder »Navneekko«, der består af to enkle vers. Efter versene sang hvert barn/voksen deres navn, som alle derpå sang igen (ekko'et).

Efter at have sunget eller spillet på børnehavens rytmeinstrumenter gik vi som oftest over til lege med kropskontakt. Vi legede meget en leg, der hed ballonlegen. I ballonlegen holder man hinanden i hænderne i en rundkreds. Kredsen forestiller ballonen. I begyndelsen er man ganske tæt sammen – men efterhånden som »ballonen pustes op« – bliver kredsen noget større. Noget af ballonens luft kan slippe ud, og så bliver kredsen mindre. Et barn, der står uden for kredsen, skal på et tidspunkt »stikke hul på ballonen«. Ballonen sprænger, dvs. alle personer i rundkredsen vælter ud til alle sider.

Efter kropslegene havde vi som regel forskellige former for aktiviteter i grupper. Eksempelvis bad vi børnene en dag om at tegne nogle, som de kendte derhjemme og godt kunne lide. Det kunne være deres forældre eller nærmeste familie, men ikke nødvendigvis. En dreng (6 år) tegnede sig selv. Han sagde, at han var bedste ven med sig selv. Nogle af børnene tegnede deres bedsteforældre, hvilket vel er et vidnesbyrd om, at bedsteforældre har et mere uforpligtende forhold til børnene, og af den grund er bedre i stand til end forældrene at være afslappede med børnene og at lave sjov med dem. Et af børnene (5 år) tegnede sine bedsteforældre i deres båd, derefter tegnede han sin far (meget stor) nær ved solen, og til sidst lillebroderen og sig selv. På et spørgsmål om, hvorfor han ikke havde tegnet sin mor, svarede han, at hun var i skraldespanden. Ifølge det, vi havde fået at vide om hans mor, havde hun meget travlt og havde ikke tid til at tage sig af børnene. Denne drengs lillebror fortalte i øvrigt, at moderen havde sagt til ham, at hans tissemand var grim. Jørgen spurgte ham, om han ikke syntes, at hans næse var pæn, det svarede drengen ja til. Jørgen forklarede ham så, at når hans næse var pæn, så måtte hans tissemand osse være pæn. Det kan godt være, at moderen aldrig har sagt til ham, at hans tissemand var grim. Der kan være tale om en fantasi, som er blevet dannet efter en hændelse med moderen, som så igen på en eller anden måde i underbevidstheden er blevet koblet til gængse tissemandsfjendske holdninger.

Drengens tilkendegivelse af antipati overfor moderen var noget af det mest utvetydige blandt børnene, selv om vi ikke kan vurdere, hvor dybt denne følelse har været. Vi havde nok overvurderet de muligheder, som lå i tegninger af hjemlige personer. F.eks. havde vi nok troet, at tegningerne kunne bidrage til en vurdering af ødipuskompleksets betydning for børnene. Men uden at kende børnenes baggrund og omgivelserne er det vanskeligt at slutte sig til noget om barnets følelser overfor den ene eller anden forældre. Det kan f.eks. være et tilfælde, hvor barnet først tegner sin mor eller far eller udelader en af dem. Det kan måske blot være udtryk for nogle midlertidige stemninger. Vores tid tillod ikke, at vi fik et indgående kendskab til det enkelte barn.

Vores væsentligste erfaringer i forhold til vores emne lå i de sidste to uger, i hvilke vi lavede kropsmaling og seksualoplysning med børnene.

I vores seksualoplysning mente vi, at det er vigtigt, at børnene blev oplyst ud fra deres egne fantasier, teorier og lyster. En for bombastisk seksualoplysning kunne måske lukke af for en indsigt i børnenes fantasier/teorier, fordi oplysningen gik på tværs af børnenes ønsker og fantasier.

Vi fik derfor den idé, at børnene skulle præsenteres for nogle billeder. Vi skulle iagttage børnenes reaktioner og spørge, hvorfor de godt kunne lide et billede. Vi skulle være så lidt styrende som muligt. Børnene skulle selv vælge nogle billeder, som de kunne lide og lime dem på et stykke papir. De skulle forklare os, hvorfor de netop havde valgt det pågældende billede. Billederne, som vi havde fundet frem til, udtrykte direkte seksuelle, kærlige og ømme situationer. Langt de fleste af billederne var taget fra seksualoplysningsbøger, bl. a. »Ved du det?« (en bog med fotografier). På billederne var der børn, voksne, unge, gamle med eller uden tøj, bøsser og lesbiske, og der var personer, der var kropsligt adskilte og der var personer, der omfavnede hinanden.

Vi havde forventet, at børnene ville reagere kraftigt på de billeder, som viste samleje eller nøgne mennesker i intime situationer. Men en sådan reaktion udeblev. De fandt åbenbart ingen anledning til at komme med udtryk som »waw-waw« el. lign. Da de skulle vælge billeder, gik de i første omgang uden om billeder med samleje og nøgne mennesker. Om det var fordi de syntes, at disse billeder var ligegyldige og intetsigende for dem, eller det skyldtes, at omgivelserne har fortalt dem, at disse billeder er uartige, kan vi ikke sige med sikkerhed. En 3-årig var den mest frimodige og valgte, efter nogen tid, med synlig interesse og glæde billeder med samlejesituationer. Når man spurget hende, hvad billederne forestillede, svarede hun: »Kysser og boller«. Det at kysse og bolle var meget forbundet for hende med det at få et barn, selv om hun også mente, at der var andre måder at få et barn på end at kysse og bolle. Måske havde hun nogle gode idéer.

De ældste piger valgte billeder med (påklædte) børn eller voksne, der kælede med drengene. Drengene valgte især billeder med personer, der stod adskilte fra hinanden, gerne med tøj på. Hvis de ikke havde tøj på, blev der

malet tøj på hos en af drengene. Til vores overraskelse havde en dreng valgt et billede, hvor der var to, der kyssede hinanden. Men det var fordi, der på bagsiden var radiserne, og de blev limet på det store papir.

Et billede forestillede nogle personer, som var blevet malet over hele kroppen. Vi spurgte, om børnene kunne tænke sig at blive malet ligesom på billedet. Pigerne ville gerne, to af dem havde prøvet det på en ø-lejr. Men drengene havde ikke lyst til at prøve det, kun i hovedet.

Vi læste også op for dem af seksualoplysningsbøger. Børnene var godt klar over, hvordan man fik børn, men at seksualitet var noget lystbetonet var mindre klart for dem (intellektuelt). Seksualitet og forplantning var meget kædet sammen oppe i hovederne på dem. De små piger reagerede negativt, når de så en kildemand. Så sagde de: ad, tissemand, og nogle fortsatte: Suer tær i saftvand. Det var nok dels fordi, de kendte den remse, og dels fordi, de forbinder tissemand med tis, og tis er jo noget »ulækkert« noget.

De mindste børn havde heller ikke helt tjek på kønsforskellen. Nogen gange kaldte de et billede af en dreng en pige, selv om man tydeligt kunne se hans kildedreng. Der er måske tale om et ubevidst ønske om selv at have en sådan, og selv om hun har fået forklaret, at piger ikke har tissemand, kommer hendes ønske til udtryk som, at nogle piger alligevel har en tissemand.

Da de to mindste piger så et billede af en stiv kildedreng, svarede de, at det var en finger. En anden gang, da en af pigerne så en hyggedreng, sagde hun, at hun hellere ville have en lagkage (det var vidst ikke så længe siden, hun havde haft fødselsdag).

Børnene var meget nysgerrige efter at se vores kildemand. »Jørgen og Bo, I har en tissemand«, sagde de, for ligesom at sætte tingene på plads. Engang, da jeg læste op af en seksualoplysningsbog, slog situationen om i direkte handling – pigerne begyndte at tage tøjet af og ville vise deres tissepigé. En anden gang, da Jørgen læste, ville de have, at han skulle vise sin tissemand, men det gjorde han nu ikke. Tredie gang ved højt læsningen tissede en af pigerne i bukserne, hvad hun normalt ikke gjorde, men hun var måske blevet inspireret af al den snak om tissepiger, tissekoner og tissemand.

3.2. Seksualitet i vand og dans

af Jørgen Rasmussen

Til slut i vores forløb malede vi hinandens kroppe:

3 piger, 4 drenge, 1 kvinde og 2 mænd. (De 2 børn som ikke var med her, var fraværende p.g.a. sygdom).

Kropsmaling – en subjektiv beskrivelse

Tilfældigvis havde både voksen-Bo og en af drengene fødselsdag. Jeg gav dem begge et kys og et knus, og det gjorde en af pigerne også. Vi havde sat os i en rundkreds på gulvet og sunget fødselsdagssangen to gange. Lige så snart sangen var færdig, spurgte vi voksne, om nogen kunne huske, hvad der var, vi skulle lave denne dag. Drengen Bent smilede og sagde, at det vidste han godt, men han ville ikke sige det. Ingen af børnene ville sige det. Så sagde vi voksne, at vi meget gerne ville lave kropsmaling. Alle kunne hente farver og lidt koldt vand og gå igang med det samme. Drengene Morten og Bent sad sammen med mig. Morten ville male mig, og jeg skulle male Bent til røver.

Dans og trommemusik

Vi lyttede til noget livlig trommemusik, imens vi malede hinanden. Drengen Henrik var blevet malet i ansigtet og på kroppen. Da han kravlede op ad legehuset på stuen, strakte han sig så meget som mulig – iført nogle små, hvide underbukser – så han nærmest svævede i luften over os andre. Ørerne på ham hang vist sammen ved hjælp af det udstrakte smilebånd.

Hvert eneste barn og voksen var dybt engageret, alle havde psykisk kontakt – store og små. Pigen Mette var nøgen og malet over det hele. Da jeg lå nøgen på gulvet kom hun hen til mig med et gigantisk smil på, og væltede sig ovenpå mig. Det er naturligvis mægtigt skægt at rulle rundt oven på hinanden, når man er nøgen eller næsten nøgen. Mette grinede særligt meget, da hun pludselig hev mig i min kildemand, for straks at holde op igen. Henrik, der før næsten svævede i luften iklædt underbukser, var nu helt uden sine klæder. Pigerne, Karen og Karina, kom hen til mig, nøgne, og så helt salige ud i hovederne. De sagde bare: »Hej Jørgen« og gik igen. Alle voksne var nøgne. Morten malede min mave. Jeg malede Bent til røver. Sten og jeg malede hinandens tæer.

På det tidspunkt, da ungerne ville male os, havde voksen-Bo og jeg allerede ventet længe med at smide tøjet. Voksen-Gitte derimod havde relativt tidligt i forløbet taget alt sit tøj af. Børnene kunne så gøre enten som hende, eller lade være som Bo og jeg. Men tilsidt – eller måske midtvejs i samværet – stod Sten, Bent og Morten, som de eneste med alt tøjet på. Henrik var den eneste dreng, der havde smidt alt tøjet, mens alle pigerne var nøgne.

Så vidt vi voksne ved, lagde vi ikke noget pres på børnene for at få dem til at smide tøjet – det måtte de selv om, men specielt pigerne (3-6 årige) elsker at rende rundt uden tøj på i den alder.

Desværre halter det meget med dette for de fleste drenges vedkommende, måske fordi deres synlige kildedrengs seksuelle lyst kan blive til en negativ voksenkontrol, og det ved alle drenge bevidst eller ubevidst. Men drengens skamfølelse, frygt eller selvundertrykkelse kan reduceres, hvis en kærlig

mand i barnets nærmiljø – som drengen holder af – bliver set af drengen, når manden har en stiv kildemand,¹ og den voksne siger til drengen: »Det er dejligt, måske kan du nyde din stive kildedreng lige så meget, som jeg nyder min stive kildemand?«.

Det er naturligt at være nøgen

Vi dansede både med og uden tøj på. På et tidspunkt var Karina, Karen, Mette og jeg pludselig i en meget intens ringdans til trommemusikken. De 3 piger sagde »hurtigere, hurtigere«, og jeg blev mere og mere svimmel. Til sidst snublede Mette, og jeg simulerede et fald sammen med hende, fordi jeg var lidt for svimmel, og gerne ville have en lille pause afslappet på gulvet. På gulvet rørte vi allesammen hinanden, og så hoppede vi op og dansede videre. Det gjorde vi 2-3 gange. Alle de andre havde danset lige før os.

Så sagde Gitte: »Nu skal vi ud og vaske os«. Vi åbnede døren og var på vej ud i badekarret og bruseren. Men så løb nogle af børnene sammen med Gitte ud i det store gennemgangsrum. Både forældre og personale stod derude, men Gitte og børnene fortsatte ud på legepladsen og rundt om huset. Jeg tænkte »Gud, hvor er alt dette fantastisk – det er simpelt hen vidunderligt«, og så gik jeg også ud på legepladsen med Mette i hånden, spadserende – begge helt nøgne – hele vejen rundt om børnehaven. Der var folk ude på gaden, der kikkede ind, og masser af forældre.

Som noget af det mest naturlige i verden stod Gitte og børnene helt nøgne og snakkede med forældrene midt i gennemgangsrummet. Herefter gik de af os, som var helt nøgne, i bad sammen – i festligt humør. Syv dejlige og glade mennesker, sprøjtende med vand og skrubbende hinanden i et lille badekar. Bagefter fortalte børnene alle og enhver, hvor skægt det havde været.

1. Iøvrigt kan en mand opleve seksuel lyst uden at få erektion og uden at denne lyst skal føre til samleje, onani eller lignende – den kan være en nydelse *i sig selv* – som noget der blot er rart. En parallel hertil er at en kvinde oplever seksuel lyst i en del af kroppen uden at hun bliver våd i vaginaen. Det er mit indtryk, at når kvinder oplever denne lystfølelse på denne måde, defineres den sjældent som noget »seksuelt« – den er »bare« noget rart og varmt, dvs. en meget positiv følelse. Den samme oplevelse af noget der blot er rart og uden samleje eller onani som mål, kan opleves med en stiv kildemand/kildedreng eller med en våd kildekvinde/kildepige. Dvs. at kroppens seksualitet kan, undertiden, optræde uafhængigt af synlige/mærkbare indvirkninger på kønsorganerne, eller at fuldt ud ophidsede mandlige/kvindelige kønsorganer ikke altid er ensbetydende med at kroppens seksualitet har orgasme som mål, men snarere at seksuel opstemthed til tider kan være en tilfredsstillende nydelse i sig selv. Seksualitet *kan* optræde uafhængigt af kønsorganer, orgasme, onani eller samleje. Seksualitet *kan* optræde som synlig eller usynlig *lyst i sig selv*.

Kommentar

I det 5-ugers seksualkritisk anti-pædagogiske forløb havde vi løbende samtaler med alle forældre til børnene i vores gruppe. Forældrene blev konstant orienteret om alt, hvad vi lavede, og de blev inviteret til at være med, selv om ingen tog imod tilbudet. Forældrene blev også løbende orienteret om vores tanker, før vi eventuelt prøvede disse af sammen med børnene. I samarbejde med forældre og personale blev »de bedst egnede« børn valgt ud. Vores gruppe kom udelukkende til at bestå af disse »udvalgte«. Dette projekt havde forældrenes fulde opbakning, bl. a. fordi forældrene selv havde udtrykt ønske om deres børns medvirken.

Om at tisse sammen med børnene

En af de første dage i børnehaven ville 2 drenge, John og William, se min tissemand. Jeg sagde til dem, at det kunne de godt, når jeg skulle tisse. Det fik de også lov til senere.

Da vi en uge efter var på udflugt i Frederiksberg Have, skulle jeg lige hen bag en busk og tisse. Nogle børn kom hen, hvor jeg stod, og gik igang med deres anatomiske studier af mig.

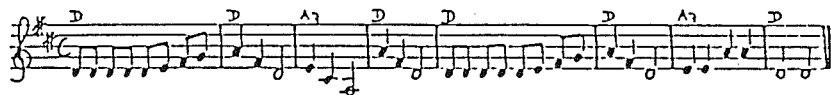
Jeg mener selvfølgelig, at børn skal kunne se hinanden og voksne nøgne i naturlige sammenhænge, men også ved at bruge et spejl til anatomiske selvstudier, ligesom kvindebevægelsen gjorde i sin tid, og stadig gør. Overskolelærer Anette Westrup har hjulpet piger i puberteten med selvhjælpsundersøgelse, men anatomiske selvstudier burde starte meget tidligere, idet kønsidentiteten grundlægges i børnehvealderen og har ikke så lidt at gøre med, hvordan man opfatter sine egne kønsorganer.

Måske ved ingen af kønnene lige så meget som de gerne ville om en kvindes/piges hyggehule/-sted. Men for både piger og drenge, mænd og kvinder, hvad er mere naturligt end at begynde med at tisse? Eventuelt kan dette suppleres med nogle fotos af piger/kvinder, der tisser, men hvoraf det tydeligt fremgår at tissestrålen kommer ud af tissehullet, der ligger imellem kildepigen og hyggegangen. Alt dette og mere kan anvendes i en seksualundervisning.

Hvis vi maler kroppene ...

– en sang for børn og voksne

Tekst: Jørgen Rasmussen Mel.: Hjulene på bussen Komponist: Ukendt

1. Hvis vi maler kroppene, så sker der noget
sker der noget
sker der noget.
Hvis vi maler kroppene, så sker der noget
inden vi ved af det.
2. Mørke farver gør mig til en røver uden lige
røver uden lige
røver uden lige.
Mørke farver gør mig til en røver uden lige
– plyndrer, stjæler, driller!
3. Lyse farver gør mig til en lille sol
lille sol
lille sol.
Lyse farver gør mig til en lille sol
– skinner, lyser, stråler.
4. Lille Mette hev mig i min kildemand
kildemand
kildemand.
Lille Mette hev mig i min kildemand
– jeg syn's det var herligt.
5. Bent og Morten rørte ved min kildepige
kildepige
kildepige.
Bent og Morten rørte ved min kildepige
mens vi dansed' samba.

6. Se, min navle den er blevet malet blå
malet blå
malet blå.
Se, min navle den er blevet malet blå
som en moden blomme.

(Hvis nogen har lyst til at synge denne tekst, men mener, at den fokuserer for meget på kønsorganerne, så kan man evt. springe vers 4 eller 5 over, eller bedst af alt, skrive sin egen tekst.)

3.3. Ler og sex

af Jørgen Rasmussen

Et fritidshjem på Nørrebro i København

En vis åbenhed

På et forældremøde, hvor Bo Michaelsen og jeg fremlagde vore idéer, fortalte en af forældrene, at hendes 11-årige søn på fritidshjemmet har en ældre bror, som er bøsse. Sandsynligvis sagde hun dette, fordi vores hovedformål på fritteren var at gennemføre en emneuge om sex og følelser. Vi opfattede dette som udtryk for, at der er en stor personlig åbenhed, ihvertfald blandt nogle af forældrene. Her kan tilføjes, at forældrene til en anden dreng var lesbiske. Men i personalet var der ingen erklærede homoseksuelle. Disse kendsgerninger har sikkert haft indflydelse på holdningen til seksualitet i almindelighed.

I emneuge »Sex og følelser«

Ugen forinden havde den kvindelige pædagog Ditte, sammen med Bo, nogle børn og jeg selv hentet en del seksualoplysningsbøger på et bibliotek. Alle børnene fik at vide, hvor disse bøger lå, hvis de skulle få lyst til at kigge i dem.

Personalet skulle hver formiddag læse seksualoplysningsbøger op for de børn som måtte være interesseret. Ditte og Bo havde hængt nogle opslag op som: Hvad er porno? Kan du li' at få et knus?, Hva' gør du hvis der er en du

godt ka' li'?, Har du fået et morgenknus?, Hvad er kærlighed? osv. De første 3 dage havde vi bl. a. arrangeret en disco-fest, rollespil og teater med mange børn.

Det var 4. dag i vores emneuge, at vi voksne foreslog at lave et eller andet i ler, som handlede om sex. Vi startede først selv med at lave noget efter at alle børnene var gået i gang. Mest lavede pigerne bollesituationer i en seng med masser af små detaljer: Et bord med kopper på, en vase, en dyne osv. Der kom flere og flere drenge ind til os efterhånden som det gik op for dem, hvad de andre havde valgt at forme i ler. De lavede næsten kun stive kildedrenge. En af pigerne havde dog fundet på at forme en flot og nærmest »gigantisk« hyggehule med stiv kilder, tissepige og kildeindgang. Hun vidste ikke, at tissepigens ligger mellem kilddepigen og kildeindgangen, og det er der heller ikke ret mange voksne, der ved. Det sagde jeg, at den gjorde, og så lavede hun figuren færdig. Men desværre var hun måske alligevel for genert til at lade den stå sammen med de andre figurer – hun lavede den om til en bollesituation i en seng derhjemme.

Men alene det, at en pige laver et stort og detaljeret hyggeskød i ler, er meget bevidst og bevidstgørende. At drenge laver stive kildedrenge er ikke nogen sensation, men alligevel befriende, når de oplever, at voksne accepterer denne åbenhed.

En sexdialog

Drengen Karl (ca. 11 år) begyndte spontant og uopfordret at forklare pigen Mette (ca. 9 år), hvordan en kilder fungerer: »Den bliver stiv, når man gnider og leger med den, og det føles dejligt«. Karls store viden på dette område skyldes nok, at han har nogle seksualbevidste og børnebevidste, lesbiske forældre. (På et børnemøde var han det eneste barn, som åbent turde udtrykke sig positivt og tabufrit om sex). Jeg støttede ham i snakken om kilderen: »Drengen kan få en stiv pik, og pigerne en stiv kilder«. Nogle af pigerne havde svært ved at forstå, hvad jeg sagde: »Pigerne kan da ikke spille pik«, grinede de. »Nej, men de kan få en stiv kilder og spille kilder«, sagde jeg. »Det har jeg aldrig hørt«, svarede en af pigerne. »Jeg har set masser af børnehavebørn gnide sig mellem benene. Det er da dejligt«, fortsatte jeg.

Så kom drengene, Mogens og Andy (begge 10 år) ind i lokalet. De var nogle af de ældste på fritidshjemmet. Først havde de pure afvist at deltage, men efter at de sandsynligvis havde hørt, hvad det var, vi lavede, så ville de ind og være med. Vi tror, at de på forhånd havde aftalt at lave stive pikke. Efter at de var gået igang, opstod der bl. a. denne dialog. Andy: »Det er svært – hvordan ser en pik ud?«. »Du kan gå ud på wc'et og se, hvordan den ser ud og så komme tilbage og lave den«, foreslog jeg. »Du kan trække bukserne ned lige her, og se hvordan den ser ud«, foreslog Bo. Mogens: »Du må være skør, mand«.

Derefter gik de igang, Bo lavede en frodig venusfigur, og jeg lavede en

mand og en kvinde, der bollede. Man kunne løfte dem fra hinanden og se, hvordan de modtog hinanden seksuelt.

Senere lavede jeg to mænd, der bollede, og så fik vi disse bemærkninger:

Mogens: »Det er frækt, det der«. »Det er to mænd, der boller. Det hedder også to bøsser, der boller sammen«, forklarede jeg. »De boller i røven«, tilføjede Karen (ca. 8 år gammel). »Ja, nogle bøsser boller i røven, andre onanerer, og andre kæler og kysser«, svarede jeg. Karl: »Er du bøsse?«. »Ja, det er jeg, men lige nu er jeg forelsket i 2 kvinder, Jane og Lone«. Karl ser eftertænksom ud. »Er der nogen af jer, der har set jeres forældre bolle?«, spurgte jeg og skiftede emne. Karen: »Ja, de lå og hoppede«. »Var det rart at se?«, spurgte jeg. »Jeg så det, og så var der ikke mere«.

En anden 8-årig pige sagde: »Ja, de lå der og hoppede sådan her«. Hun løb ud på gulvet og bevægede sig op og ned meget hurtigt. Efter denne optræden blev alle igen dybt engageret i at forme forskellige figurer i ler, samt snakke om hvordan sex foregår.

Det var spændende at se forældrenes reaktioner på de forskellige lerfigurer. Mange af børnene var selvfølgelig stolte over, hvad de havde skabt, og helt ugenert førte de de deres forældre hen for at beundre det hele. Forældrene var meget søde, selv om de ikke var vant til en sådan kunstproduktion.

Kommentar

Åbne og ærlige samtaler mellem børn og voksne kan afsløre, hvor uhyre meget børn ved om sex på nogle punkter, og på andre punkter næsten intet ved. Børns viden er, som hos voksne, forskellig – og det skal vi tage hensyn til. Men vi skal også tage hensyn til forskellighed i børns praktiske seksuelle kunnen.

For også at belyse denne del af børns dagligdag bringer jeg på de næste 2 sider følgende:

3.4. Orgasmefrekvens

Orgasme-frekvens hos børn og unge af cand.psych. sexolog Thore Langfeldt – redigeret af Jørgen Rasmussen på baggrund af et offentligt foredrag

Thore Langfeldt har bl. a. skrevet bogen »Det må du godt«, som er blandt de bedste bøger på dansk om børn og sex.

Orgasme som bevidst mål:

Orgasme-frekvens hos børn og unge

(Thore Langfeldt siger at følgende tal er beregnet på »rimelig erfaring«, der bl.a. bygger på undersøgelser som Kinsey Rapporten og sin egen praksis som behandler.)

Evnen til at få orgasme er noget man lærer. Vi kan støtte barnet heri.

- 4-årige: Skønsmæssigt 5-10% får orgasme
(disse er børn med megen kropskontakt).
- 10-årige: Skønsmæssigt 30-40% får orgasme.
- 14-årige: Skønsmæssigt 60% får orgasme.
- 16-årige: Skønsmæssigt 90% af drengene og 65% af pigerne får orgasme.
- 18-årige: Skønsmæssigt 98% af drengene og 75% af pigerne får orgasme.
- 30-årige: Skønsmæssigt 92% får orgasme.

Næsten alle børn onanerer, men som det fremgår ovenfor, er det et mindretal, fra 0-10 år, som under opvæksten selv har lært at onanere sig frem til orgasme.

Nogle facts

W.H.O. Verdenssundhedsorganisationens Europæiske Afdeling i FN mener, at alle børn har ret til et seksualliv.

Orgasme-intensitet når den finder sted, er formodentlig ens for børn og voksne.

Børn og voksne forskelbehandles m.h.t. seksuelle problemer på trods af, at børn også har seksuelle problemer.

I TV er der megen *vold*, men meget lidt positiv sex (sex er større tabu end vold).

Hyperonani er almindeligt på psykiatriske afdelinger og andre steder. Foreløbigt synes dette at skyldes orgasmeblokering. Årsager udover dette kendes ikke. Børnene har ofte mistet evnen til orgasme, men onanerer i desperation. Reduktion af angst og øget tryk kan være vigtigt i behandlingen. Thore Langfeldt har mange sådanne børn i terapi.

4 faktorer, der nedsætter orgasme-frekvensen hos børn:

1. Fysiske handicaps
2. Negativ sex-atmosfære
3. Angst
4. Uro – ingen fred og ro

6 faktorer, der øger muligheden for orgasme hos børn:

1. Nøgenhed
2. Bevægelighed (førlighed)

3. Positiv sex-atmosfære
4. Mulighed for at være uforstyrret
5. Teknisk færdighed
6. Berøring

2 vigtige evner og aktiviteter:

1. *Sprog* – ord gør det muligt at kommunikere sex-viden. Ingen ord = ingen viden. Børns *indbyrdes undervisning* via sprog og *demonstration*.
2. *Leg* – sex-legs kan give børn et positivt forhold til sex. De udlever også angst.

2 grunde til, hvorfor det er godt at onanere:

1. Børn slapper af. Det er en spændingsudløsning, hvis barnet opnår orgasme.
2. Mange voksne med sex-problemer har ikke onaneret og fået orgasme som barn.

3.5. To drenges forelskelse

af Jørgen Rasmussen

Følgende foregik på et fritidshjem til en fastelavnstest: Det var almindeligt for dette progressive fritidshjem at holde fester, gerne over flere dage, som tilfældet var her. Karsten og Richard (9 og 12 år) var fuldstændig optaget af hinanden. Den yngste var i en yndig kjole. Richard var den ældste og spillede helt tydeligt manderollen. Han tog initiativet, når de skulle et eller andet sted hen. Det var også Richard, der ugen efter krævede begivenheden på forsiden af »Fællesavisen« (en avis vi havde på fritidshjemmet) både tegnet og skrevet, at »Der var vidst nogen, som var forlovet«, osv.

Tirsdagen efter karnevallet var der en af de ældste piger, som mente, at Richard og Karsten var bøsser. Jeg havde et par gange hørt ordet »bøsse« brugt som skældsord. Allerede til festen var jeg opmærksom på den mulighed, at de to måske kunne komme i en vanskelig situation som skydeskive for andres aggressioner. Derfor dansede jeg en enkelt dans med den mandlige medhjælper, både fordi jeg havde lyst, og for at kunne tegne det i vores avis. Netop for at sikre at drengene ikke risikerede at blive skydeskive for nogen, fortalte jeg en meget kort historie med en tegning, der beskrev, hvorfor jeg gik fra min bøsseven, John. Drengenes og mit tidligere forhold blev omtalt i »Fællesavisen«. Om mit forhold til min ven John skrev jeg, at »Næste gang, jeg bliver forelsket, ved jeg ikke, om det bliver i en mand eller

kvinde. Men det er også ligemeget, bare den, jeg bliver forelsket i, er en meget god kammerat, og at vi begge kan lide hinanden og kan vise det«.

Et gift. det er Dejlust P

en fed Bryllups rejse på gäben

til Sydafrika. Der vi skulle spise

løb vi efter nogle bøfker

Det var skide Nøbt

Hovedformålet var at opløse en eventuel aggression, som var rettet mod de to drenge, så den også måtte blive rettet mod mig og den mandlige medhjælper. Det ville gøre det vanskeligere at ramme børnene. En sådan funktion vil en voksen identifikationsmodel også kunne påtage sig under lignende omstændigheder. Et resultat af at støtte enkelte børn i, hvad de ville, blev, at hele børnegruppen kunne udvise en større rigdom i adfærd. Mit eneste mål med det enkelte barn var, at det virkelig fik mulighed for at gøre, hvad det selv havde lyst til.

Forelskelse eller oprør?

Richard og Karsten blev ikke forelskede, blot fordi denne forelskelse var en særlig god form for oprør. Deres forelskelse var alt for tydelig til bare at være et oprør. Der var mange drenge og piger, der dansede med det samme køn, men ingen var i den grad betaget af hinanden og så så lykkelige ud som Richard og Karsten.

Ganske få børn havde kommenteret drengenes kærlighed til hinanden. I personalegruppen havde vi på et tidligt tidspunkt observeret drengenes forelskelse, og vi så, at de ikke på nogen måde stod »udenfor«. To uger efter karnevallet mærkede jeg stadig, at Karsten henvendte sig til mig for at opnå lidt kontakt, men uden at klæbe sig op ad mig. Til gengæld forsøgte Richard at udnytte mig til at få sine ønsker opfyldt. Jeg støttede ham f.eks. i at »dyrke« punk-musik.

Det har allerede i længere tid været almindeligt at beskæftige sig med kønsroller, men arbejdet med seksualorientering, som det at være forelsket i det samme køn, og i det hele taget at ville udvikle en seksualkritisk anti-pædagogik har været vanskeligt. Når man har med seksualitet at gøre, møder man ofte seksualangst, og det gjorde jeg selvfølgelig også på dette fritidshjem, selvom personalet har været positivt og støttet mig.